

A l'entorn d'un protocol de Rafael Martí de Vicianà

Jaume J. CHINER GIMENO

A Pilar Martínez Lliso i Israel Alonso Asensio, in memoriam

Si bé la figura literària de Rafael Martí de Vicianà és força coneguda, de la seua activitat notarial no sabem gran cosa. Malgrat els intents realitzats pels diversos investigadors, no s'han trobat els seus protocols. El motiu, ben probablement, rau en l'incendi de l'arxiu de l'Ajuntament de Borriana (Forner, 1922: 222-223). Amb aquest breu article donem a conèixer la còpia d'un capbreu realitzat per Martí de Vicianà de les possessions pertanyents «a la útil senyoria dels [...] nobles don Pedró de Urries e donna Ana de Calcena» (ARV: *Clergat*, 1.503, f. 3v.)¹. Aquesta còpia la confeccionà Josep Casses, escrivà de la vila de Borriana, el 25 de setembre de 1726, després de la petició judicial del frare Bruno Hagore, monjo «*de la Real Cartuja del monasterio de nuestra Señora de Ara Christi*» (ARV: *Clergat*, 1.503, f. Ir). En representació d'aquest convent afirmà que el monestir era:

señor directo de la señoría inpuesta y fundada en diferentes bienes de esta villa nombrada del Castellar y como a tal interesado en ella nesita y conviene a sus derechos sacar uno, o muchos traslados de los cabreves y reconocimientos de dicha señoría que autorizó y pasaron ante Rafael Martín de Visiana en diferentes jornadas del año mil quinientos quarenta y ocho que paran en sus prothocolos y originales papeles de su qffisio archiva-dos y custodiados en los archivos del cabildo y cassa capitular de esta villa de Burriana. (ARV: *Clergat*, 1.503, f. Ir.)².

Sobre la família Urries es conserva a l'Arxiu del Regne de València un llibre format per diversa documentació genealògica. Cal identificar el seu autor amb un monjo anònim de la cartoixa de l'Ara Cristi (ARV: *Clergat*, 1.116)³. El motiu de la seua «elaboració» cal cercar-lo en l'adquisició de les terres

¹ Atès el seu origen aragonès, hem mantingut en tot aquest article l'ortografia castellana de l'antroponímia de la família Urries i de llur possessions.

² Si bé hom podria pensar que aquesta còpia notarial reflecteix fidelment la llengua de Vicianà, pensem que hom pot constatar la intervenció del notari Casses.

³ Un foli sense numerar situat després del foli 71 diu que la senyoria d'aquestes terres va ser comprada per «*este convenia de Ara Xristi, auto recebido por Vicent Onate, notario de València, año 1620 en 16 de Noviembre*».

borrianenques pertanyents a la família Urries pel convent cartoixà i en la necessitat d'aquest de tenir els documents que justificaven la seua possessió legal.

Segons aquesta font documental, don Pedró Jordán de Urries establí el quatre de febrer de l'any 1534, davant del notari saragossà Miguel Daoiz, unes capitulacions matrimonials amb Anna de Veintimilla de Castella i de Calcena, senyora de les baronies de «Resci i Chapulla en Sicília» (ARV: *Clergat*, 1.116, f. lr.-18v.)⁴. El testament de don Pedró Jordán de Urries va ser establert el 15 de juny de 1552 davant el notari de Saragossa Bartolomé Malo (ARV: *Clergat*, 1.116, ff. 22r.-24v.)⁵.

A més a més, a l'esmentada font arxivística hi figuren altres documents de tipus familiar que, al seu torn, esdevenen necessaris per explicar com les terres arribaren a mans del convent d'Ara Cristi. Es tracta del testament i codicil de don Ugo de Urries, senyor de la Baronia d'Ayerve, i diverses «lloacions» testamentàries⁶. A la clàusula número 38 del seu testament, escripturat el 21 de gener de 1603 davant el notari Andrés Celaya a la vila d'Ayerve⁷, don Ugo demanava als seus marmessors la venda al millor postor de tots els seus béns immobles, cens, etc. posseïts al Regne de València:

⁴ Aquestes capitulacions varen ser acordades per les següents parts: Per una banda, don Ugo de Urries —senyor de la baronia d'Ayerve, secretari i membre del consell reial—, la seua muller na Greyda de Lanuça i llur fill don Pedró Jordán de Urries; per l'altra, el mateix don Ugo de Urries —com a tutor i curador d'Anna de Veintimilla de Castella i de Calcena—, i la germana d'aquesta, na Joana de Calcena—filla de don Joan Roiz de Calcena i de na Joana Leonor de Castella i de Veintimilla, baronessa de Riesi—. També donà el seu consell i consentiment frare Antonio de Calcena, ministre provincial dels franciscans de la província d'Aragó.

⁵ Es tracta d'una còpia incompleta. Si bé a l'índex d'aquest llibre trobem la referència a una còpia del testament d'Anna de Calcena, no hi figura in *extenso*.

⁶ Ordenades cronològicament, les esmentades «lloacions» són les següents:

—El notari de Jaca Miguel Alcalde, en nom de procurador del senyor de la Baronia de la Pena D. Pedró de Urries, fa «lloació» del testament de don Ugo de Urries, senyor de la Baronia d'Ayerve. Escriptura notarial realitzada davant el notari saragossà Bartolomé Malo a 20 d'abril de 1605 (ARV: *Clergat*, 1.116, ff. 75r.-85v.).

—«Lloació» del testament de don Ugo de Urries, senyor de la Baronia d'Ayerve, feta el 22 de juliol de 1605 per la seua filla na Maria de Urries, viuda de don Francisco de Altarriba i Alagón, (ARV: *Clergat*, 1.116, ff. 94r.-99v.).

—«Lloació» del testament de don Ugo de Urries, senyor de la Baronia d'Ayerve, feta el 30 d'agost de 1605 per na Esperanza de Urries i el seu fill don Martín Despès (ARV: *Clergat*, 1.116, ff. 86r.-93r.). Al foli utilitzat com a portada de la primera d'aquestes «lloacions» figura la data del 22 d'abril, però a l'interior del document apareix la del 20. Hem optat per aquesta darrera.

⁷ En aquest testament, don Ugo s'intitula «cavallero de la Orden de Santiago y señor de Ayerve y Baron de Riessi, domiciliació en la ciudad de Zaragoza y de presente habitante de Ayerve» (ARV: *Clergat*, 1.116, f. 33r.) Pel contingut d'aquest document sabem que es casà amb na Hipólita de Ril i amb na Isabel Caldes (ARV: *Clergat*, 1.116, f. 60v.).

*y en particular los censos [...] tributos y rentas perpetuas con derecho a commisso y luysmo que posseo y tengo en la villa y terminos de Burriana de dicho reyno de Valencia sobre diversas tierras y heredades y propiedades que vulgarmente se llama el censal del Castella, si quiere de los Castellanes. (ARV: Clergat, 1.116, f. 60r.-v.)*⁸.

Per portar endavant aquest manament testamentari, no revocat al seu codicil del 31 de gener del 1604 fet davant el mateix notari (ARV: Clergat, 1.116, 72r.-74v.), els marmessors de don Ugo nomenaren Joan Dazà, escrivà de manament reial a València⁹. El 16 de novembre de 1620 Dazà va vendre al convent d'Ara Cristi el «censal nomenat de mossèn Castellar en la vila de Borriana y son terme y de les senyories directes y ters delme y dels demás drets al dit censal pertanyents per preu de mil set-cents y cinquanta lliures»¹⁰. Dotze dies més tard, hom llegí un pregó a Borriana: els emfiteutes dels béns venuts havien d'acudir a la vil·la a capbrevar i a reconèixer el convent com nou senyor directe¹¹.

Segons Forner, Martí de Viciano començaria la seua activitat notarial uns pocs anys abans de la insurrecció dels moriscs d'Espadà. Aquesta activitat la suspendria fins a la conclusió de la rebel·lió i la continuaria «*hasta los setenta y cinco o mas años de su edad, sin otras interrupciones que las ocasionadas, singularmente, por sus imprescindibles viajes de estudio*»¹². Per a aquest investigador, el clergat de Borriana, les autoritats civils:

⁸ El testament es troba copiat íntegre als folis 33r.-71v. de T esmentada font arxivística.

⁹ L'escriptura de procuració va ser atorgada davant el notari Lupercio Andrés a Saragossa el 18 d'octubre de 1620. En trobem una còpia a ARV (Clergat, 1.116, ff. 100r.-102v.).

¹⁰ Plana sense foliar, la qual constitueix la portada de l'escriptura en pergamí de la venda (ARV: Clergat, 1.116, ff. 103r.-107v.).

¹¹ La nostra font documental copia en castellà aquest pregó i el data el 28 de l'any 1620, però sense esmentar cap mes. Tenint en compte que aquest tipus d'acte jurídic —les anomenades preses de possessió— es realitzaven de manera molt ràpida en produir-se un canvi en la titularitat de la senyoria d'uns béns, hem considerat el mes de novembre com el de la seua realització més probable. Sobre les preses de possessió vegeu Chiner (1991: 77-100).

¹² (Forner, 1922: 139). Sense cap prova documental, la mancança de notícies de la seua activitat notarial porta a Forner a relacionar aquesta mancança amb la investigació històrica portada endavant pel cronista:

trasladóse [Viciano] de nuevo a la ex-villa de su natalicio con el intento de proseguir, al parecer, sus suspendidos estudios históricos y trabajos profesionales; pero sea por las preocupaciones que aún embargaban a las gentes y tenía paralizada toda actuación notarial, sea porque pensándolo mejor, hubiera creído oportuna, con preferencia a otro asunto, principiar el reconocimiento de Archivos civiles, parroquiales y particulares fuera de Burriana, si ya antes no lo hubiera comenzado; es lo cierto que, salvo tres reconocimientos de censos, datados, sucesivamente en 27 de agosto y 29 de octubre de 1526 y 31 de marzo de 1529, hasta primeros de enero de 1530, no vuelven a figurar documentos escriturarios seguidos, numerosos, y por él autorizados, en los diversos Ca-breos predichos y en el muy extenso libro parroquial del Apuntament (Forner, 1922: 121).

*y los demás elementos de reconocida índole oficial, de idéntica suerte que la gran mayoría de las clases, acomodada y popular de Burriana, eligieron, en efecto, con preferencia, para los asuntos que requerían intervención de Notario, al que, con posteridad, había de resultar insigne cronista y gloria legítima de la región valenciana*¹³.

La seua clientela anà en augment després de la revolta d'Espadà:

Así lo supone el sano juicio, y así lo acreditem, de tácita moda, los cien actos y contratos, poco mas o menos, íntegros, en extracto o por referencias conocidos (en su mayor porción íntegros) que del ejercicio de su carrera, solo, en los doce meses de 1530, se conservan entre los documentos, todavía obrantes en el Archivo Eclesiástico de la Parròquia. (Forner, 1922: 139).

A més a més, Forner recull un llistat d'escriptures conservades o procedents de citacions documentals de l'Arxiu Parroquial de Borriana i de l'Arxiu del Regne de València intervingudes totes per Rafael Martí de Viciàna. Es tracta de 249 referències a escriptures notariales que, des del punt de vista cronològic, van des del 15 de febrer de 1525 al 13 de setembre de 1577. Amb aquesta darrera Viciàna tancaria, segons Forner, «*el larguísimo ciclo de su actuación, así notarial, cuanto en concepto de escribano*» (Forner, 1922: 229). Ara bé, cal tenir en compte, com ja hem dit abans, la desaparició de:

la totalidad de sus protocolos comunes; de inutilizada la inmensa mayoría de los libros y papeles que formaran el antiguo Archivo Parroquial, donde se contenían numerosos documentos y escritos suyos; y del sensible y destructor incendio, que acabo con el, sin duda, no menos valioso y completo del Municipio (Forner, 1922: 222-223).

Si bé Forner (1922) esmenta, de Martí de Viciàna¹⁴, diversos capbreus de

¹³ (Forner, 1922: 139). Si voleu més informació sobre les intervencions de Viciàna com a notari en assumptes del clergat de Borriana, dels particulars i en les disputes judicials sobre la qüestió de les aigües del riu Millars amb Nules, etc., vegeu Forner (1922: 140-142). Sobre les disputes entre Nules i Borriana per les aigües del riu Millars, vegeu Felip (1987).

¹⁴ Segons aquest investigador, entre:

1522 [...] y [...] 1526 [...] *aparece actuando de notaria en su pequeña patria natal, de acuerdo con lo consignada en el notabilísimo ítem o asiento inserto en la página 2.665 del Apuntament, cuyo contenido transcrito textualmente a continuación, dice: «En lo libre primer de instrumentos de el R.^l Clero de Burriana, al folio 304, está un cabreu de el Benifed instituit per Berenguer Quintana en lo Altar ma. (mayor) de esta Iglesia Parroquial, baix la invocació, y honorificencia de S.ⁿ Salvador, rebud dit cabreu per Rafel Martí de Viciàna not. en 17 de febrer de 1525. Y cabreva dit cabreu M.ⁿ francès Vigosca p.^{be} Beneficiad de dit Benifed etc.^a, y en nom així mateix de procurador de els Jurats de la p.^t (present) Vila Patrons de dit Benifed» [...] Consérvase, el Archivo, el tomo que se titula en lo copiada como se dice y, es sabido, «Llibre primer de instrumentos de el R.^l Clero de Burriana» [...] en el que, confundido con las copias de otros cinco Cabreos de Viciàna, y abundantes escrituras suyas y de varios fedatarios locales, hemos logrado encontrar, a última hora, la del corto Ca-*

CHINER GIMENO, J.J., "A l'entorn d'un protocol de Rafael Martí de Vicianà", *Anuari de l'Agrupació Borrianenca de Cultura: Revista de recerca humanística i científica*, 5 (1994), pp. 45-58.

A L'ENTORN D'UN PROTOCOL DE RAFAEL MARTÍ DE VICIANA 49

tipus eclesiàstic relacionats amb beneficis clericals, crec que, fins ara, no coneixíem cap capbreu de tipus territorial. Passem a fer una breu anàlisi del contingut de la còpia localitzada.

Es tracta d'un capbreu format per un preàmbul elaborat per Vicianà¹⁵ i 145 assentaments notariais situats, cronològicament, entre el 25 d'agost i el 7 de novembre de 1548, si bé els dos darrers assentaments són del 11 de febrer i el 12 de març de 1549. En total, la família Urries rebria 106 lliures, 6 sous i 10 diners (2.126 sous, 10 diners) per les seues possessions borrianenques¹⁶. Des del punt de vista de la quantia monetària del cens anual pagat, els deu majors contribuents són¹⁷:

Jaume Palos	192 sous
Pere Montserrat Roig	82 sous, 6 diners
Esperança Soriano	78 sous
Andreu Adrover	72 sous
Joan Valero	63 sous, 6 diners
Miquel Jordà, «major de dies»	60 sous
Gabriel Rosselló	59 sous
Antoni de Sent Joan	58 sous
Bertomeu Roca	57 sous
Jaume Fabregat	52 sous

breo del texto. El tomo, con cubierta de pergamino, estropeadas [...] comprende CCLV folios, escritos, y considerable número, en blanco, en especial, hacia su término. Conteniéndose, en el aludido Cabreo (inclúyese entre los folios CCCIII y CCCX) los primeros documentos íntegros de que hasta el día se tenga noticia, autorizadas por D. Martín, en calidad de notario, [...] (Forner, 1922: 116-118).

¹⁵ Aquest és el preàmbul datat el 23 d'agost de 1548:

En nom de nostre senyor Déu Chesucrist e de la umil Verge Maria, mare sua. Conexeran tots universalment com, en la molt lleal vila de Borriana a XXIII dies del mes de agos any de la nativitat del dit Senyor mil sinch-sens quaranta-huyt, lo molt noble senyor don Jerònim de Calsena, cavaller, per *accord* dels nobles don Pedró de Urries, cavaller e senyor de Ayerde e varó de Riechi, comanador de Énguera, e donna Anà de Calsena Castella de Vintimilla, cónjuguens, senyors directes, eo propietaris, del censal, eo censos, apelats de mossèn Castella fundats en la dita vila de Burriana, constituyt perçonalment en la dita vila en presència del senyor en Juan Avella, jutge delegat en totes les causes enphiteoticals del dit censal, e en Antoni Toro, colector de present del dit censal, e de mi Rafael Martí de Visiana, notari públich, en presència de lo dit jutge e colector, en dit nom dix e requerí a mi, dit notari, que leurés lo cabreu de tots los dits censos e pertinències del dit censal y fent e continuant-ne actes públichs dels manifestacions e confesions dels enphiteotes detenedors e posehidors útils de qualsevol propietats així de casses, corrals, alqueries, vinyes, olivars, orts e altres terres tenguts e tengudes sots directa senyoria del dit censal e senyors de aquell a fi que, en l'esdevenidor, entrega memòria se'n puga haver. E yo, dit notari, atent per mon offisi de notaria me offert prompte rebre dit cabreu com de fet lo reví en la forma següent. Presens foren per testimonis a les dites coses los honorables en Francés Nicolau e Nadal Alviol, lauradors. (ARV: *Clergat*, 1.503, f. 2r.-v.). La paraula que figura en cursiva és de lectura dubtosa.

¹⁶ 1 lliura: 20 sous; 1 sou: 12 diners.

¹⁷ Per a facilitar posteriors estudis onomàstics, hem mantingut al llarg de l'article l ortografia dels noms que figuren al capbreu.

Tan sols altres catorze persones se situen dins la franja dels 50/25 sous censals:

Miquel Cucata	49 sous
Martí Bellmont	45 sous
Vicent Muntalar	45 sous
Jaume Arnaldos	42 sous
Joan Maganna	41 sous
Miquel de Madrid	40 sous
Joan Peris	38 sous
Pere Alviol	36 sous
Barberà Balaguer	36 sous
Antoni Balaguer	34 sous
Elisaut Ramírez	31 sous
Joan Valero ¹⁸	30 sous
Miquel Colomer	29 sous
Jaume Valero	25 sous, 4 diners

Únicament el llaurador Guillem Galceran paga el seu cens en espècie: cinc «barchilles de forment bo y rebedor» per sis fanecades de terra «ortals»¹⁹.

L'extensió total de les propietats territorials de tipus agrari censades a la família Urries era de 314'5 fanecades, 159'5 cafissades i 132'5 horts. Des del punt de vista territorial, els major contribuents són:

Pere Montserrat Gil	24 fan., 12 caf., 3 orts
Martí Venedito ²⁰	16 caf.
Juan Valero	10 fanecades, 14 cafissades
Juan Valero ²¹	45 fan., 7 caf.
Gabriel Esteve	18 fan., 11 caf.
Jaume Arnaldos	15 fan., 8 caf.
Antoni Sent Joan	9 caf.
Pere Saurina	8 caf.
Vicent Muntalar	3 orts, 18 fan., 4 caf.
Fransés Bono	2 fan., 7 caf.
Jaume Palos ²²	15 orts, 2 caf.

¹⁸ Com a «tutor e curador de la filla y hereua d'en Pere Martí, quondam, laurador vehí de la dita vila de Borriana».

¹⁹ Les equivalències actuals de les mesures utilitzades en aquest capbreu són: 1 cafissada: 6 fanecades: 0,5 Ha.; 1 ort: 1,5 fanecades: 1246,62 m²; 1 fanecada: 831,08 m²; 1 barcella: 415,52 m². (Domingo, 1981-1982: 13).

²⁰ A més a més, tenia una «alqueria».

²¹ Com a «tutor e curador de la filla y hereua d'en Pere Martí, quondam, laurador vehí de la dita vila de Borriana».

²² Posseïa també una sexta part d'una casa, unes cases i un corral.

Miquel Jordà, «mayor de dies»	2 orts, 4 fan., 4 caf.
Miquel de Madrid ²³	3 orts, 24 fan.
Miquel Colomer	3 orts, 4 caf.
Jaume Valero ²⁴	3 orts, 3 caf.
Gabriel Piquer ²⁵	2 orts
Antoni Balaguer ²⁶	3 fan., 3 caf.
Cosme Alviol	4 orts, 3 fan., 2 caf.
Tomàs Ferrer	6 orts, 11 fan.
Jeroni Sebrià	19 fan.
Speranza Soriano	9 orts
Andreu Adrover	6 orts
Jaume Fabregat	6 orts
Bertomeu Roca	6 orts
Juan Peris ²⁷	4 orts
Catalina Morató	4 orts
Martí Bellmont	4 fan., 1 ort
Fransés Bellmunt	3'5 orts
Melchor Tarragó ²⁸	3'5 orts
Catalina Piquer	9 fan., 2 caf.
Nadal de Sent Joan	2 orts

A més a més, hi havia diverses propietats de tipus immobiliari: «unes casses» (Assentaments del capbreu núms. 49, 60, 70, 115, 122), «unes casses e moreral» (Assent. núms. 26 i 35), «unes casses ortals» (Assent. núm. 53), «Sexta part de les [...] casses a on avita [el contribuent]» (Assent. núm. 107), corrals (Assent. núms. 73, 88, 108), patis (Assent. núms. 117, 138, 145), «uns patis de corralals [sic]» (Assent. núm. 36), «patis de solars de casses» (Assent. núm. 138), «alqueria ab catorse cafissades de terra» (Assent. núm. 46), «cassa obrador de ferrer» (Assent. núm. 56), «forn de coure pa» (Assent. núm. 124).

Són diverses les professions i el nivell social dels contribuents: 52 llauradors, 4 preveres, 4 viudes, 1 obrer, 1 corder, el jurats de Borriana (Assent. núm. 56), 7 mercaders, 3 pescadors, 1 fuster, 1 donzell, 1 «adroguer» (Assent. núm. 107), la dona d'un criat del comte d'Oliva (Assent. núm. 123), tutor de la filla d'un llaurador (Assent. núm. 128), 1 aladrer, 1 esposa d'un corder (Assent. núm. 53), 1 esposa d'un pescador (Assent. núm. 106), la viuda d'un

²³ A més a més, Madrid tenia «unes casses e moreral» i un «patis» de corral.

²⁴ Tenia, també, un «patis».

²⁵ Posseïa, a més a més, un corral.

²⁶ Posseïa també una casa.

²⁷ A més a més, tenia un corral.

²⁸ Tenia també unes «casses» i un «patis».

pescador i dona d'un llaurador.

Per a finalitzar aquest article, donem a continuació el model estructural al qual s'ajusten tots els assentaments constitutius del protocol i un quadre sinòptic del capbreu realitzat per Rafael Martí de Viciàna:

1. Model d'assentament

[Data de l'escriptura]

[Nom i cognoms del contribuent], en presència dels notari e testimoni dejús scrits, interrogat per lo dit molt noble Don Jerònim de Calcena, confessa e atorga e manifesta a d'aquell present, e a obs dels dits sos principals acceptant e als seus, que detenia e possehia quant a la útil senyoria dels dits nobles don Pedró de Urries e donna Ana de Calcena [Descripció i fites territorials de les possessions subjectes a la senyoria], e que per aquelles fa e fer e pagar és tengut quascun any als predits nobles senyors directes [quantitat pecuniària de l'impost] moneda reals de València de sens ab fadiga e lloïsm e tot altre plen dret emphitèotich segons furs de València en [Data de contribució].

De la qual confessió lo dit noble don Jerònim de Calcena requeri per mi dit notari ésser-li'n rebuda carta pública per memòria havedora en lo sdevenidor, la qual cossa fonch feta en la dita vila de Borriana *ut supra*.

Testes [Noms i cognoms dels testimonis presents en la realització de l'escriptura].

2. Quadre sinòptic del capbreu realitzat per Rafael Martí de Viciàna

Núm.	Propietari	Car. Social/Professió	Extensió i tipus propietat	Cens anual
1	Juan Valero	Llaurador	7 fanecades terra morerar	25s.
2	Idem.	Idem.	5 cafissades terra oliva apellat «lo olivar socarrat»	22s.
3	Idem.	Idem.	8 cassifades terra campa	12s., 6d.
4	Idem.	Idem.	1 cassifada i 3 fanecades	4s.
5	Gabriel Piquer	Llaurador	1 corral «que solia ser cassa en lo arraval de València»	6s.
6	Idem.	Idem.	2 orts de terra	17s.
7	Juan Avella	Llaurador	2 cafissades terra amb figueres	8s., 6d.
8	Pere Montserrat Gil	Llaurador	9 fanecades	8s.
9	Idem.	Idem	7 cafissades terra amb una garrofera	20s., 6d.

10	Idem.	Idem.	5 cafissades terra amb era i pou ¹	30 s
11	Idem.	Idem.	15 fanecades terra amb figueres	4 s.
12	Idem.	Idem.	2 orts	16 s
13	Idem.	Idem.	1 ort terra morerar	4 s.
14	Pere Sanpol	llaurador	4 orts	15 s
15	Jaume Arnaldos	llaurador	3 cafissades terra amb oliveres	6 s.
16	Idem.	Idem.	9 fanecades	4 s.
17	Idem.	Idem.	1 cafissada	2 s., 6 d.
18	Idem.	Idem.	4 fanecades	12 s
19	Idem.	Idem.	1 cafissada	4 s.
20	Idem.	Idem.	3 cafissades, 2 fanecades terra «part vinya»	13 s, 6 d.
21	Loys Pons	llaurador	9 fanecades	5 s.
22	Martí Bellmont	prevere	1 ort «tancat ab colomer»	30 s
23	Idem.	Idem.	4 fanecades terra morerar	15 s,
24	Fransés Nicolau	llaurador	9 fanecades	3 s.
25	Loís Tener	prevere	2 orts	12 s,
26	Elionor Mentida	vídua ²	«unes casses e moreral»	8 s.
27	Andreu Adrover	llaurador	3 orts terra amb moreres	36 s.
28	Idem.	Idem.	3 orts	36 s.
29	Miquel Jordà, «major de dies»	llaurador	2 orts	20 s.
30	Idem.	Idem.	4 cafissades, 4 fanecades	40 s.
31	Sperrança Soriano	vídua ³	4 orts	30 s.
32	Idem.	Idem.	5 orts	48 s.
33	Nadal de Sent Joan	llaurador	1 ort terra morerar	5 s.
34	Idem.	Idem.	1 ort	6 s.
35	Miquel de Madrid	obrer ⁴	«unes casses e moreral	5 s., 6 d.
36	Idem.	Idem.	«uns patis de corral [sic] en dit raval»	1 s., 6 d.

¹ Les posseïa com a hereu de Rafael Gil i tutor d'Antoni Gil.

² «d'em Pere Martí, quondam, laurador vehí de la dita vila de Borriana»

³ «vídua relictà del mestre Antoni Bux, quondam, fuster»

⁴ «Mestre Miquel de Madrid, obrer de vila, vehí de la vila de Borriana»

37	Idem.	Idem.	1 orí terra morerar	2 s.
38	Idem.	Idem.	15 fanecades	10 s.
39	Idem.	Idem.	9 fanecades	8 s.
40	Idem.	Idem.	2 orts	13 s.
41	Jaume Malonda, major de dies	corder	3 cafissades, 2 fanecades terra vinya	20 s.
42	Juan Alós	llaurador	1 cafissada	4 s.
43	Jaume Morató	llaurador	3 cafissades terra amb oliveres	4 s.
44	Gabriel Esteve	llaurador	9 fanecades terra vinya	4 s.
45	Idem.	Idem.	9 fanecades terra «manyol» [sic]	4 s.
46	Martí Venedito	llaurador	1 «alqueria ab catorse cafissades de terra»	75 s.
47	Idem.	Idem.	2 cafissades vinya	5 s.
48	Fransés Morató	llaurador	14 fanecades	7 s.
49	Antoni Balaguer	llaurador	1 «cassa situada en lo carrer machor de dita vila [Borriana]»	14 s.
50	Idem.	Idem.	3 cafissades, 3 fanecades «de terra ortals»	20 s.
51	Miquel Cerdà	llaurador	9 cafissades «de terra appelades la pebrera»	21 s.
52	Juan Maganna	prevere	10' 5 fanecades terra ortal	41 s.
53	Elisaut Ramírez	⁵	«unes casses ortal en lo raval de la dita vila appelat de València»	31 s.
54	Antoni de Sent Joan	llaurador	7 cafissades «appelades lo camp de en Ferra»	50 s.
55	Idem.	Idem.	2 cafissades terra olivar	8 s.
56	Jurats Borriana ⁶		1 «cassa obrador de al raval de València	6 s.
57	Juan Ferrándiz	llaurador	9 fanecades terra vinya	2 s., 6 d.
58	Pere Alviol	llaurador	3 orts	36 s.
59	Sevastià	llaurador	3 cafissades terra vinya	5 s.
60	Nadal Alviol	llaurador	«unes casses situades en lo carrer del Puachol»	11 s.

⁵ «muller de Diego Ramírez, corder, olim haviador de la dita vila»

⁶ Els jurats que fan aquest reconeixement de deute són Melchor Tarragó i Joan Valero.

61	Pere Saurina	llaurador	4 cafissades	18 s.
62	Idem.	Idem.	1 cafissada	2 s., 6 d.
63	Idem.	Idem.	3 cafissades	4 s. ⁷
64	Pere Renau	llaurador	4 cafissades	4 s.
65	Fransés Bellmunt	mercader	l'5 ort	18 s.
66	Idem. ⁸	Idem.	2 orts terra morerar	6 s.
67	Miquel Colomer	llaurador	3 orts i 1 cafissada	16 s.
68	Idem.	Idem.	3 cafissades	13 s.
69	Miquel Cucata	pescador	5 orts	49 s.
70	Pere Climent	llaurador	«unes cases» al raval de València	6 s.
71	Juan Peris	fuster	2 orts	19 s.
72	Idem.	Idem.	2 orts	16 s.
73	Idem.	Idem.	1 corral ⁹	3 s.
74	Thomàs Ferrer	llaurador	6 orts	20 s.
75	Idem.	Idem.	14 fanecades	9 s.
76	Mateu Rodero	llaurador	2'5 orts	30 s.
77	Fransés Dies	llaurador	14 fanecades terra «ortals»	8 s.
78	Miquel Massia	llaurador	3 orts	27 s.
79	Vicent Muntalar	llaurador	3 orts	30 s.
80	Idem.	Idem.	9 fanecades	4 s.
81	Idem.	Idem.	4 cafissades	4 s.
82	Idem.	Idem.	9 fanecades terra olivar	7 s.
83	Bernat de Tres Gasses	llaurador	l'5ort	4 s.
84	Jeroni Sebrà ¹⁰	pescador	10 fanecades terra vinya	4 s.
85	Idem.	Idem. ¹¹	9 fanecades	12 d.
86	Catarina Morató	vídua ¹¹	2 orts	8 s., 6 d.

⁷ Al marge, hi figura la següent nota:

Esta tierra està perdida sin esperanza de poderla restaurar al dominio del Sr. directo o del Convento, que todo es uno. Después de Pere Saurina le cabreó en este libro esta posesión però a Juan Esteve le vendió a Miguel Dolz con auto recebido por Martín de Viciàna, notario en [en blanc] del mes [en blanc] de [en blanc] ano et [sic] 1560 y le cabreó el dicho notaria en 26 de febrero año 1566 recebido por Juan San Martí'n, notaria. De Miguel Dolz pasó a Cosme Martín de Nules y este le vendió a Juan Clemente con auto recebido por el notario ynfraescrito en 19 de Agosto 1714 y éste le cabreó Juan Clemente en 25 de dicho mes y ano recebido por Bartolomé Roca, notario al folio 76.

⁸ El seu nom apareix ortografiat «Fransés Bellmot». En aquest cas, declarà com a tutor i curador dels fills del difunt Joan Diez, llaurador i veí de Borriana.

⁹ «Situat dins los murs de la dita vila en lo carrer appellat de Montessa».

¹⁰ Com a tutor i curador dels fills i hereus de Bernat Castellet, llaurador.

¹¹ Vídua de Jordi Matamoros, llaurador.

87	Idem.	Idem.	2 orts terra morerar	8s.
88	Loís Saurina	prevere	1 corral raval València	8s.
89	Catarina Piquer	¹²	2 cafissades	12 d.
90	Idem.	Idem.	9 fanecades	3 s., 6 d.
91	Bertomeu Roca	llaurador	3 orts	30 s.
92	Idem.	Idem.	3 orts	27 s.
93	Guillem Galceran	llaurador	6 fanecades terra «ortals»	5 b. ¹³
94	Christofol Alvarado	donzell	4 fanecades terra morerar	3s.
95	Pere Alviol, Nadal Alviol, Pere Nicolau	llaurador	1'5 ort	18 s.
96	Jaume Valero	llaurador	2 cafissades terra vinya	3 s., 4 d.
97	Idem. ¹⁴	Idem.	3 orts i 1 cafissada	22 s.
98	Barverà Balaguer	vídua ¹⁵	3 orts	36 s.
99	Jaume Saurina	llaurador	3 orts	27 s.
100	Miquel Rosselló, major de dies ¹⁶	mercader	1 ort	5s.
101	Pere Esteve	llaurador	2 cafissades	18 s.
102	Jaume Balaguer	llaurador	2 orts	24 s.
103	Cosme Alviol	llaurador	4 orts	17 s.
104	Idem.	Idem.	1 cafissada	4s.
105	Idem.	Idem.	1 cafissada, 3 fanecades	3s.
106	Úrsula Martínez	¹⁷	3 orts	25 s.
107	Jaume Palos	adroguer	«sexta part de les sues casses, a on avita de present, situades e passades en lo carrer major de la dita	3s.
108	Idem.	Idem.	1 corral «ab sinch orts»	60 s.
109	Idem.	Idem.	5 orts	60 s.

¹² «Muller de Gabriel Piquer, laurador».

¹³ «barchilles de forment bo y rebedor». Al marge, hi figura:

Esta tierra después de Guillem Galceran vino a ser de Juan Soriano, y no se dice cómo, y Juan Soriano le vendió de palabra a Juan Ferrer y este Ferrer le cabrebó en 20 de febrero año de 1566 recebido por Juan San Martín, notaria, quien refiere lo sobredicho. En 12 de setiembre de 1580 le volvió a cabrear Juan Ferrer con auto recebido por Narcís Juan Alviol, notaria, folio 18.

¹⁴ En aquest assentament notarial, el denomina Juan Valero.

¹⁵ Vídua de Bernat Balaguer, llaurador.

¹⁶ Al marge, hi Figuren dues notes: La primera diu «Cabrevó en 1566 Gabriel Esteve, —notario Juan Sen Martí [sic]—. Es el càbreve número 2 pàgina 65»; la segona: «Nota. Que este ytem se juntó con el del número 66 presente pàgina 26 buelto y siguiente».

¹⁷ «muller de Alfonso Martínez, pexcadore [sic] qui, de present, és catiu de moros en Àfrica».

110	Idem.	Idem.	5 orts	60 s.
111	Idem.	Idem.	2 cafissades vinya	6 s.
112	Idem.	Idem.	«unes casses» raval de València	3 s.
113	Jaume Fabregat	llaurador	4 orts	40 s.
114	Idem.	Idem.	2 orts	12 s.
115	Melchor Tarragó	llaurador	«unes casses» en carrer major de Borriana	2 s., 6 d.
116	Idem.	Idem.	1 «ort tancat» raval de València	2 s.
117	Idem.	Idem.	1 «patis ab un ort y mig de terra contigües»	8 s.
118	Idem. ¹⁸	Idem.	1 «ort tancat» raval de València	8 s., 6 d.
119	Fransés Bono	llaurador	4 cafissades, 2 fanecades «ab una palmera»	18 s.
120	Idem.	Idem.	3 cafissades	2 s.
121	Pere Prats	llaurador	16 fanecades	16 s.
122	Jaume Adam	pescador	«unes casses e moreral» raval de València	15 s., 6 d.
123	Speransa Tritull	¹⁹	3 cafissades i 3 fanecades terra olivar	22 s.
124	Miquel Tarragó	mercader	1 forn de coure pa «situat dins los murs de la dita vila en lo carrer appellat de la carninceria [sic]»	20 s.
125	Damià March	mercader	2 cafissades terra ortals	28 s., 6 d.
126	Gabriel Rosselló	mercader	8 orts	59 s.
127	Miquel Rosselló, «machor [sic] de dies»	mercader	4 orts	14 s.
128	Juan Valero	²⁰	9 fanecades	4 s.
129	Idem.	Idem.	2 cafissades	6 s.
130	Idem.	Idem.	9 fanecades	2 s.

¹⁸ «en nom de tutor e curador de Catarina Bux, filla y hereua d'en mestre Antoni Bux, quondam, fuster».

¹⁹ «muller del magnífich en Nofre Tritull, criat y de la cassa de l'il·lustre senyor Conde de Oliva». Declara en absència del seu marit. Al marge figura:

Esta heredad es parte de las seys cayzadas y media de tierra que ay eti la Alqueria de la Reguenta las quales con tres cayzadas mas se cabrebaron el año 1614 a 24 de marzo recebido por Bartolomé Roca, escrivano.

²⁰ «tutor e curador de la filla y hereua d'en Pere Martí, quondam, laurador vehí de la dita vila de Borriana»

131	Idem.	Idem.	3 cafissades	4 s.
132	Idem.	Idem.	9 fanecades	4 s.
133	Idem.	Idem.	9 fanecades	1 s., 6 d.
134	Idem.	Idem.	9 fanecades terra «vinna»	2 s., 6 d.
135	Idem.	Idem.	2 cafissades terra olivar	6 s.
136	Pere Miquel	llaurador	2' 5 cafissades	28 s.
137	Miquel Venedito	llaurador	3 cafissades terra «vinna»	9 s., 6 d.
138	Jaume Valero	llaurador	«uns patis de solars de casses» raval València	20 s.
139	Idem.	Idem.	[en blanc]	[en blanc]
140	Antoni Toro	llaurador	9 fanecades terra garroferar	6 s.
141	Angela [en blanc]	²¹	1 cafissada	7 s., 6 d.
142	Gabriel Esteve	llaurador	6 cafissades	6 s.
143	Idem.	Idem.	5 cafissades	3 s.
144	Domingo Martí	aïadrer	5 cafissades	3 s.
145	Jaume Arnaldos	llaurador	1 pati derrocat	3 s. ²²

BIBLIOGRAFIA

ARXIU DEL REGNE DE VALÈNCIA (ARV): *Clergat*, llibres núm. 1.503 i 1.116, València.

CHINER GIMENO, JAUME J. (1991): «EL III Duque de Liria y su toma de posesión en 1738», *Lauro*, 5, Lliria.

DOMINGO PÉREZ, D. (1981-1982): «Nota sobre medidas agrarias valencianas», *Estudis. Revista d'Història Moderna*, Univ. de València, IX.

FELIP SEMPÈRE, Vicent (1987): *La qüestió de les aigües entre la vila de Nules i Borriana*, Nules, Ajuntament de Nules.

FORNER TICHELL, V. (1922): *Família de los Viciàna (Estudios histórico-críticos)*. València, Impremta Fill de F. Vives Mora.

²¹ «muller en primeras nunsies [sic] d'em Gillem [sic] Garcia, peixcador e en segones e de present de Juan Nicolau, laurador, vehí de la dita vila».

²² Abreviatures i notes del quadre s.: sous — d.: diners
Quan no figura al capbreu, no especifiquem en el quadre sinòptic el tipus de «terra» -olivar, campa, etc.-.